

5420 tabella aerea p. III longa, II lata SIRM.; tavola di bronzo larga un piede e lunga uno e mezzo CIVALLI. Rep. a. 1595 Falerone in praedio quodam patrum Franciscanorum da un lavoratore del convento chiamato Santo da Lucca, adservat adeinde in sacristia monasterii; hodie apud card. Petrum Aldobrandinum apographo aere fuso iussu eiusrei publicae oblato CIVALLI eo tempore (1594—1596) minister provincialis Marcae Anconitanae minorum conventionalium. In Falerae vulgo Fallerone ruinis tabula aenea rep. 1575 (1595 MACCI teste Marinio) COD. ANGEL. Eruta in Piceno apud Falerienses a. 1599 SIRM. Sub exemplo quod datum est Faleriensibus adservato hodie Falerione in museo publico legitur inscriptio haec: 'Vera germanaque effigies aereae tabulae in agro Falerien. anno a natali Christiano MDXCIII repertae ac deinde Clemente octavo pont. max. annuente et Ioanne Francisco a Balno propraeside Firmano curante Petro cardinali Aldobrando a communi Faleron. traditae 1604'. Praeter eam subscriptionem VISCONTIVS affert epistulam, quam hac occasione Aldobrandinus dedit ad Falerionenses, hanc: 'Magnifici miei carissimi. Il Balduccio vostro mi ha portato la lastra antica ritrovata costì e con saputa di N° Signore l'ho accettata et gradita volontieri. La conserverò in luogo di perpetua memoria; in tanto ho dato ordine al vicegovernatore di Fermo che faccia intagliare le medeme lettere in una pietra o in altra lastra come è questa a vostra soddisfazione. Intorno poi alli Memoriali e Negozi, che il medo Balduccio ha da trattare, io l'intenderò molto volontieri, e dove potrò compiacervi, lo farò prontamente, e state sani. Vr° amorevole il Card. Aldobrandini. Postquam Romam transmissum est, aes non constat a quoquam visum esse. Quantum scire potui, Romae non reperitur' VINCIOLI 1721. Num viderit BORGHESVS adulescentulus Romae, ipse dubitat (vide epistulam eius ad Minicum d. 9 Ian. 1839 opp. 7, 272). 'Passò forse non son molti anni da Roma in un museo di Portogallo' DE MINICIS ann. 1839 p. 40, conjectura parum opinor fundata. Certe hodie aut perii aut latet. — Rep. a. 1593 in ruinis amphitheatri Faleriensis et transmissa Romam Clementi VIII p. m. RAFFAELLIANA; dono data cardinali Borghesio HOLSTENIVS apud Maccium (teste Marinio); Romae in museo Capitolino COLVCCI 3, 342, errore omnes. — Ut aliorum titulorum gentem Boviam memorantium ita huius decreti quoque exemplum recens extat Bononiae in domo familie Bovi.

IMP · CAESAR · DIVI · VESPASIANI · F.
DOMITIANVS · AVG VSTVS
PONTIFEX · MAX · TRIB · POTEST · IMP · II
COS · VIII · DESIGNAT · VIII · PP · SALVTEM · DICT · p. C. 82
5 III · VIRIS · ET · DECVRIONIBVS · FALERIENSIVM · EX · PICENO
QVID · CONSTITVERIM · DE SVBSCIVIS · COGNITA · CAVSA
INTER · VOS · ET · FIRMANOS · VT · NOTVM · HABERETIS
HVIC · EPISTVLAE · SVBICI · IVSSI
P · VALERIO · PATRVNO · !!!!!!! · COS
10 XIII · K · AVGSTAS
IMP · CAESAR · DIVI · VESPASIANI · F · DOMITIANVS
AVG · ADHIBITIS · VTRIVSQUE · ORDINIS · SPLEN
DIDIS · VIRIS · COGNITA · CAVSA · INTER · FALE
RIENSES · ET · FIRMANOS · PRONVNTIAVI · QVOD
15 SVSCRIPTVM · EST
ET · VETVSTAS · LITIS · QVAE · POST · TOT · ANNOS
RETRA CTATVR · A · FIRMANIS · ADVERSVS
FALERIENSES · VEHEMENTER · ME · MOVET
CVM · POSSESSORVM · SECVRITATI · VEL · MI
20 NVS · MVLTI · ANNI · SVFFICERE · POSSINT
ET · DIVI · AVGSTI · DILIGENTISSIMI · ET · IN
DVLGENTISSIMI · ERGA · QVARTANOS · SVOS
PRINCIPIS · EPISTVLA · QVA · ADMONVIT
EOS · VT · OMNIA · SVBPSICIVA · SVA · COLLIGE
25 RENT · ET · VENDERENT · QVOS · TAM · SALVBRI
ADMONITIONI · PARVISSE · NON · DVBITO
PROPTER · QVAE · POSSESSORVM · IVS · CONFIRMO
VALETE · D · XI · K · AVG · IN · ALBAN
AGENTE · CVRAM · T · BOVIO · VERO
30 LEGATIS · P · BOVIO · SABINO
P · PETRONIO · ACHILLE · D · D · P

(QVID Grut.). — SVBCSIVIS Angel. — 7 HABERITIS Fal. Angel. Paris. Barb. — 8 AEPISTVLA Barb., EPISTOLE Angel. — SVBIICI Angel. — 9 PATAVINO Angel. — in litura DOMITIANO tamquam erasum habet Sirm.; L. Antonii Saturnini nomen erasum esse coniecit Borghesi apud Minicum ann. inst. 1839 p. 40, opp. 7 p. 272. — post cos hiatum significat Civ. — 10 XIII Civ. — KAL Angel., CAL Civ. — 11 IMPER·CESAR Angel. — d. Civ. — VESP Angel. — litarum non indicat Sirm. — 12 AVGSTVS Angel. — 14 PRONVNCIAVI Angel. (?) Sirm. Civ. — 15 SVSCRIPTVM (b ex-puncta) Sirm., SVBSCRIPTVM Paris. Civ. — 16 QVE Fal. Paris. — 18 FALARIENSES Civ. — ME] MI Angel. — 19. 20 MI[NVS MVLTI Sirm., MINVS | MVLTI Fal. Paris. — 23 AEPISTVLA Barb., EPISTOLA Angel. Civ. — 24 SVBPSICIVA Fal. Paris. Barb., SVBSCIVIA Angel. Sirm. — 24. 25 COLLIGENT Sirm., COLLEGENT Fal. — 26. 27 DVBITO | PROPTER Sirm., DVBITO·PROPTER Fal. Paris. — 29 CVRM Paris. — post VERO ins. P·PETRONIO Civ. — 31 D·D...P Fal., D·P Civ.

Lis quam Firmani Faleriensibus moverunt qualis fuerit, exposuit fortasse huius ipsius causae inter alias similes memor Siculus Flaccus p. 163: cum ex aliis territoriis ager sumptus est, et subseciva et vacuae centuriæ, quae in adsignationem non ceciderant, redditæ sunt eis, ex quorum territorio agri sumpti erant: quae et ipsi aut vendiderunt aut vectigalibus subiecta habuerunt . . . non enim omnis ager centuriatus in adsignationem cecidit, sed et multa vacua relicta sunt, quorum ea condicio est quae subsecivorum¹⁾. de quibus Domitianus finem statuit, id est possessoribus ea

¹⁾ Verba non enim . . . subsecivorum fortasse ex margine in textum venerunt; idem enim supra iam dixit auctor verbis et vacuae — ceciderant.

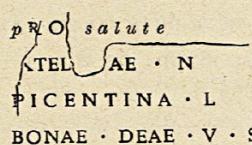
Referunt Sirmondi cod. Paris. suppl. Lat. 4408 n. 126 (inde Grut. 1081, 2); Horatius Civallii visita triennale apud Coluccium 25, 140, a quo fortasse pendet cod. Angel. D. 4. 18 f. 79', ut ab hoc rursus habuisse videtur Macchi 1, 172 (teste Marinio); cod. Barber. 31, 26 dat in folio olim solitario delineatam; denique scripta est in foliis praefixis exemplari bibl. Paris. Gruteriani corporis ed. 1. Ad exemplum recens adservatum Falerione dant Lilius Camerin. 1652 p. 81; Raffaelli ms.; E. Q. Visconti cod. Paris. 9697 f. 117'; de Minicis ann. inst. 1839 p. 38. A prioribus Colucci 3, 309; Morcelli de stilo ed. 1 II 1, 187, ed. 2 I, 304; Orelli 3118. In suspicionem tabulam vocaverunt sine ulla causa Cluverius Ital. p. 239 et Hyacinthus Vincioli Perusinus in commentario 'Io. Angeli Guidarelli inscriptiones nonnullae eiusque vita inter Arcadum elogia edita studio Hyacinthi Vincioli, cuius ad eundem accedit epistola de inscriptione antiquae urbis Falerae' (Perusiae 1721. 8. pp. 56).

Variam lectionem dedi apographi Faleriensis, Sirmondi, cod. Barb., cod. Angelicani, Gruteri Parisini, Civallii. — In vv. dividendis exemplum recens convenit cum Parisino et Sirmondo; hic tamen lineolis solis distributionem indicavit neglectam ideo a Grutero. — 2 DOMITIANVS habent omnes, simul erasum esse indicate. — 3 PONT Angel. Civ. — IMPER·II Barb. — 5 FALENSIVM Fal. Paris. Barb. Civ. — 6 QVOD Sirm.

concessit¹). Coloni videntur deducti esse primum Firmum a triumviris, deinde Falerionem ab Augusto opinor post pugnam Actiacam, ut in secunda hac adsignatione, sic ut saepe factum est (Rudorff inst. grom. p. 402), territorii Firmani pars quaedam comprehendenderetur. Iam secundum ea quae supra rettulimus ex hac parte quidquid in adsignationem non venit cum Firmanorum maneret, propterea Firmani Falerionensibus de subsicivis litem movebant. Sed tuebantur se qui agros tenebant cum vetustate possessionis tum eo quod Augustum probabant colonos Firmanos hortatum esse, ut subsiciva illa sua iam pertica aliena comprehensa statim venderent, id quod eos fecisse certe probabile erat. Quartani igitur coloni sunt non Falerienses, sed Firmani. Ceterum ex Siculi loco intellegitur Domitianum non solum de controversia inter Firmanos et Falerienses orta ita decrevisse, sed in universum similiter statuisse, scilicet quaecumque lites similes penderent, quas multas fuisse probabile est, iis ad hoc exemplum ubivis finem imposuisse. Sane ut controversiae de subsicivis molestae et infelices penitus tollerentur, non satis erat subsiciva quae populi Romani mansisset possessoribus donare, id quod Domitianum fecisse constat, sed praeterea opus erat de iis statuere, quae rebus publicis concessa neque antea privata facta essent.

¹) Haec redeunt apud Hyginum p. 447, sed mutila et perturbata culpa librariorum: *quae superfluerunt subsiciva [plerumque inveniuntur] his concessa esse, id est eorum rei publicae, ex quorum territorio sumpserant agros, ita ut in eos quos donaverant r. p. [immo quos donaverat p. R.] agros [iuris dictio esset coloniae] et in eos qui redditii erant veteribus possessoribus iuris salva esset eis ex quorum territorio sumpti erant agri.*

5421 Fallerone in museo.

Descripti.

2 Atel[li]ae n(ostrae) vel similiter fuit.

5422 Falerone nuper rep. DE MINICIS 1866.

Hodie ibi in museo.

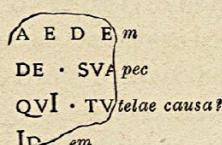
FIDEI · AVG

SAC

C · SERVILIUS · APER
VIII · VIR · AVG · PRO HO
5 NORE · D · S · P · FEC ·
INDVLGENT · SERVILIAE
BASSILLAE · PATRONAE · ET ·
CLODIAE · QVARTI · F · PRIS
CAE · FILIAE · EIVS

Recognovi. G. de Minicis a. 1866 misit Henzeno, qui ed. Bull. dell' inst. 1866 p. 209.

5423 Falerone in theatro rep. DE MIN. Est Firmi in museo Miniciano.

Descripti. De Minicis ms.

5428 Falerone rep. a. 1836 in ruinis theatri, est Firmi in museo Miniciano.

IMP · ANTONINO · AVG · Pto
ANTONIA · CN · FIL · PICENTINA · C · C
SECUNDI · PRAETORI · PATRON · colo
NIAE · SACERDOS · DIVAE · FA
5 NAE · STATVAS · QVAS · AD EXOrnan
DVM · THEATRV · PROMIserat fa
LERIENSIBVS POSVIT ET ob ded
DECVRIONIBVS PLEBI VRBANAЕ DIVisionem
DEDIT

Recognovi. Minicis ann. inst. 1839 p. 45, iscr. n. 626. Henzen n. 5128. Egit de hoc titulo Borghesi opp. 7, 209.

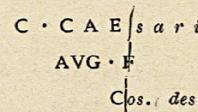
3 id est praetorii.

5424 Fallerone in aedibus Casparis de Santis.

DICAT

Descripti.

5425 Falerone in theatro rep. Est in museo Miniciano.

Descripti. Minicii ms. et ann. inst. 1839 p. 59 et iscr. n. 701.

5426 Falerone CAMER.; in una stalla d'una casa rurale de' sigg. Olivieri COL. (ubi, scilicet in contrada Sà, theatrum fuit DE MINICIS) de parte posteriore. Pars prior inventa est 15 Iun. 1836 in quinto vomitorio theatri orientem versus. Propter figuram probabile est stetisse titulum supra id ipsum vomitorium. Hodie Firmi in museo Miniciano.

TI CLAVDIO DR u SI F · CAESARI AVGVST
GERMANICO

PONTIFICI MAXIMO TRIB · POTEST · III · COS · III · IMP · III · P · P · p. C. 43
L · CELER · QVIDACILIVS · PATER · NOMINE FILI ET SVO TESTAMENTO · FIERI IVSSIT
5 C · OCTAVIVS · L · F · VEL · CELER · ADIECTA · PECVNIA · FACIENDVM · CVRavit

Recognovi. Partem posteriorem proponunt Phil. Camerinii apud Mur. 225, 9 et Coluccius app. p. LXXXVI, Pic. 3, 325; utramque Minicii ann. inst. 1839, 29 ligno incisam, iscr. n. 623.

4 in litterae L luculentum vestigium cernitur. Inter CELER · et QVIDACILIVS, ubi litteras quasdam erasas esse Minicii credunt, nullae umquam fuerunt. — Egit de hoc titulo Borghesi opp. 7, 167. 206. Cognomen alterum patris, qui plene dictus est opinor L. Octavius Celer Quidacilius, simile est noti ducis Asulanorum in bello Marsico C. Iudacilius (Appian. b. c. 1, 40. 42. 47. 48, in qua lectione libri fere consentiunt, nisi quod primo loco habent οὐαδαχίλιος) sive Vidacilius (sic Orosius 5, 18 secundum libros optimos Zangemeisteri); sed hoc ut propter titulum Faleriensem mutemus causa nulla est.

5427 Falerone rep., est Firmi in museo Miniciano.

{ NERVA
· FECIT

Recognovi. De Minicis iscr. n. 697.

5429 Fallerone in theatro rep. LANZI. Hodie ibi in museo.

pro Miserat faleriensibus
posVIT Et ob ded. decurionibus
plebi · VRBANAЕ diuisionem
DEDIT

Recognovi. Lanzi in epistula ad Marinum data Fabriani 17 Dec. 1777; de Minicis ms.

5430 litteris pravis. Fallerone rep. cum n. 5428 AMAD. Est ibi in museo.

i m p. C · O · M ·
modo a V G ·
imp. antonini · AVG
f. p r I N C I P I
5 i u u e N T V T I S
trib. P O T · II · CoS

Recognovi. Amaduzzi in schedis Savignanensis; Lanzi in epistula ad Marinum data Fabriani 17 Dec. 1777; de Minicis ms.

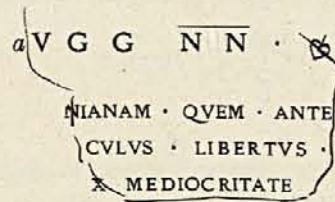
1 extrema littera non s est, ut visa est Lanzio, sed videtur fuisse M. — Apud Amadum refertur sic: ... NI PRINCIPI IVVENTVTIS.

CIII. CVRES (p. 471).

ad n. 4967. Referunt item, loco adscripto ut in codice Rediano, codex Altempsianus Chigianus f. 30', Io. Bembus cod. Monac. f. 50, Sanutus cod. Ver. f. 7; item Borghini cod. p. 445 ex libello Fr. Pandulfini; Alciatus cod. Feae f. 153; Bellonus cod. f. 44'; Peutinger cod. 527 f. 64.

ad n. 4977. Pro Cotemone in mappa Austriaca est *osteria del Coltimone*.

ad n. 4980. Romae in museo Torloniae Transtiberino Bormannus descripsit sic:

REGIO ITALIAE QVINTA.

CIX. CASTRVM NOVVM (p. 491).

ad n. 5143. KAVSSA, non RAVSSA in aere legisse se monuit Guidobaldius addens aes hodie servari Barii apud Camillum Pugni *Direttore della Banca Nazionale*.

CXIII. CVPRA MARITIMA (p. 502).

ad n. 5288. Non est eiusdem saxi fragmentum, quamquam et ipsum probabile est superesse ex fastorum parte ea, qua recensebantur magistratus liberae rei publicae.

ad n. 5343. Pars est eorundem fastorum, quorum reliquias dedimus n. 5286. 5287. Prior versus pertinet ad inscriptionem eorum extreamam: [II viri] iuss[erunt].

CXV. FALERIO (p. 517).

ad n. 5420. Decretum edidit item Phil. Antoninus *supplemento della chronica di Veruccio* (Bologna 1621) p. 33 (cf. vol. XI p. 74), collocans Romae in casa del Cardinale Taverna di S. Eusebio et contendens ineditum esse. Item adscriptum est codici Corvisieriano (v. vol. VI p. XLV) hodie Berol. pict. A 61⁰ p. 128. Hoc exemplum neglegenter scriptum sprevi; illi sic ibi est: IMP·CAES·D·VESPESSIANI·PON..... scribiturque semper FALARIENS-. Antoninus versus divisit ad aes. Eius varia lectio haec est: 5 FALARIENS — 6 COGN. — 15 SVBSCRIPTVM — 24 SVB-SICIVA — SVA om. — 25. 26 PROPTER.

ad n. 5478. 5484. Tituli n. 5478 prior pars et alter n. 5484 exhibentur in libri Corvisieriani (v. add. ad n. 5420) supplementis p. 129 contaminati et interpolati sic: DIS·MANIBVS·FVFYCIAE·TYCHICE·CONIVGI·DVLCISSIMAE·ET·INCOMPARABILI·M·PACCIVS·ATHENODORVS·CVM·CAIO·MARIO·SEDATO·OSSA·CAII·MARI·HILARII.

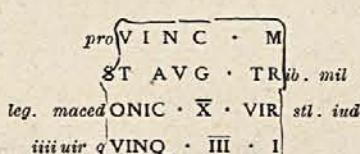
CXVII. Petriolo (p. 526).

ad n. 5523. Prodiit primum in ephemerede Veneta *memorie per servire all' istoria letteraria* vol. 9 (1757) p. 122 missa a nescio quo Roma d. 16 Ian. 1757.

CXVIII. VRBS SALVIA (p. 526).

ad n. 5554. Hodie Colmurani in domo comitis Bezzi. Descriptam misit Gentilonius.

6365 in tabula marmorea litteris optimis. Rep. est nuper prope Colmurano; extat ibi in aedibus Angeli Serj.

Ectypum comes Aristides Silverj Gentiloni Tolentinas misit a. 1881.

Quod conieceram hoc fragmentum et alterum relatum sub n. 5535 pertinere posse ad idem monumentum, redarguit Helbigius, qui a me rogatus inspexit lapidem utrumque.